

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av konsumentskyddslagen, avfallslagen och lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av konsumentskyddslagen, avfallslagen och lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (RP 47/2026 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marja Luukkonen Yli-Rahnasto, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Jussi Kauppila, miljöministeriet
- forskare Tero Heinonen, Finlands miljöcentral
- kriteriechef Karin Bergbom, Ympäristömerkintä Suomi Oy
- verksamhetsledare Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- direktör för miljöansvar Satu Åhlström, Ekokompassi, Finlands naturskyddsförbunds Kinos Ab.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund

Syftet med propositionen är att genomföra direktivet som gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen, det så kallade konsumentskyddsdirektivet avseende den gröna omställningen samt direktivet om gemensamma regler för att främja reparation av varor, det så kallade direktivet om reparation av varor. Direktiven innebär fullständig harmonisering, alltså lämnar de medlemsstaterna mycket lite handlingsutrymme. Utskottet välkomnar direktiven och ställer sig positivt till dem också ur ett miljöperspektiv. De nya marknadsföringsreglerna hjälper konsumenterna att göra mer hållbara val och förhindrar framförande av vilseledande miljöpåståenden. Således främjar de också en rättvis konkurrens mellan företagen. Direktivet om

Utlåtande MiUU 17/2026 rd

reparation av varor uppmuntrar i enlighet med målen för den cirkulära ekonomin till att reparera varor och hålla dem i bruk så länge som möjligt för att minska mängden avfall och spara naturresurser. Utskottet tillstyrker propositionen, men fäster ekonomiutskottets uppmärksamhet vid följande aspekter.

Direktivet om reparation av varor

En betydande del av de konsekvenser som många produkter har för miljön uppkommer redan i tillverkningsfasen. Således minskar en förlängning av livslängden genom reparation de relativa miljökonsekvenserna av produktionsfasen. Reparation kan minska en produkts koldioxidavtryck och andra miljökonsekvenser jämfört med tillverkningen av en ny produkt. Reparation av produkter kan också minska mängden avfall och användningen av jungfruliga naturresurser, förbättra försörjningsberedskapen och på lokal nivå ge upphov till arbetstillfällen. Kraven på tillgången till reservdelar, verktyg och reparationsanvisningar samt kravet på ett skäligt pris kan också dämpa en ”strategisk” överprissättning av reservdelar, som i nuläget gör att det ofta är mer lönsamt att köpa nytt än att reparera gammalt. Utskottet anser att dessa mål är mycket välkomna.

Enligt artikel 13 i direktivet om reparation av varor ska medlemsstaterna vidta minst en åtgärd för att främja reparation. Medlemsstaten ska anmäla åtgärden till Europeiska kommissionen senast den 31 juli 2029. Åtgärder som diskuterats är bland annat en nedsatt mervärdesskattesats för reparationer, införande av en så kallad reparationssedel och en reparationsfond som producenterna finansierar och som är avsedd för reparation av sådana produkter som omfattas av producentansvar. De två förstnämnda förutsätter offentlig finansiering, medan det för en reparationsfond – enligt en modell som redan används i Frankrike – är möjligt att avsätta en andel av producentersammanslutningens omsättning. Utskottet anser det vara viktigt att olika åtgärder för att främja reparation utreds och utvärderas i god tid före tidsfristen. En reparationsfond kan vara en möjlig åtgärd för att uppfylla kravet enligt direktivet.

Konsumentskyddsdirektivet avseende den gröna omställningen

I och med genomförandet av konsumentskyddsdirektivet avseende den gröna omställningen blir det förbjudet att uppvisa en hållbarhetsmärkning som inte grundar sig på ett certifieringssystem eller som inte fastställts av offentliga myndigheter. Exempel på hållbarhetsmärkning som har fastställts av myndigheter är logotyper som beviljas när kraven i anslutning till EMAS-systemet och EU-miljömärket uppfylls. Synliggörandet av miljöledningssystem stöder lagens mål att minska vilseledande miljökommunikation och främja användningen av tillförlitliga miljömärken. Målet är också att miljömärkena ska få en starkare roll som viktiga och tillförlitliga verktyg för konsumenterna när det gäller att identifiera mer miljövänliga alternativ.

I direktivet fastställs ett certifieringssystem, det vill säga ett kontrollsystem från tredje part som intygar att en konsumentvara, en process eller ett företag uppfyller de offentligt tillgängliga kriterier som tillåter användning av en viss hållbarhetsmärkning. Iakttagandet av det certifieringssystem som hållbarhetsmärkningens grundar sig på övervakas av en i förhållande till certifieringssystemets ägare utomstående aktör vars kompetens och oberoende i förhållande till både märkningens ägare och den näringsidkare som använder märkningens grundar sig på standarder och förfaranden på internationell nivå, unionsnivå eller nationell nivå.

Utlåtande MiUU 17/2026 rd

Avsikten är att bestämmelserna om hållbarhetsmärkning och certifieringssystemet ska genomföras genom att de tas in i statsrådets förordning om otillbörligt förfarande från konsumentsynpunkt vid marknadsföring och i kundrelationer.

Utskottet konstaterar att kraven på hållbarhetsmärkning avsevärt ändrar den nuvarande användningen av miljö- och hållbarhetsmärkningar. Det bedöms att det i Finland finns många olika miljö- och hållbarhetsmärkningar inom alla sektorer. Det finns också många hållbarhetsmärkningar som inte certifierats av en utomstående aktör. Det nordiska miljömärket, det vill säga Svanen, och EU-miljömärket används i stor utsträckning och på basis av dem kan man även i fortsättningen styrka en utmärkt miljöprestanda för produkter eller tjänster och framföra allmänna miljöpåståenden. Särskilt de nya bestämmelserna om hållbarhetsmärkning och miljöpåståenden kommer att medföra ett behov för näringsidkarna att se över vilka märkningar de använder. Ett alternativ är att skapa ett standardenligt certifieringssystem för sådana märkningar som betraktas som hållbarhetsmärkningar. Då måste företagen investera i att skapa en oberoende revisionsprocess eller anpassa sig till det befintliga certifieringssystemet. Certifieringen medför direkta kostnader för näringsidkaren, såsom revisionsavgifter, eventuella licensavgifter för användning av märkningen samt indirekta kostnader för ändringar i organisationens interna processer. För små aktörer kan detta enligt propositionsmotiven i vissa fall innebära att de inte alls kan använda certifierade märkningar. Kraven på hållbarhetsmärkning kan leda till att mikroföretag eller småföretag helt och hållet avstår från att använda dylika märkningar.

Å andra sidan finns det många företag i Finland som redan nu använder certifierade hållbarhetsmärkningar och som även i övrigt i betydande grad har satsat på att främja miljöskyddsaspekter i sin affärsverksamhet. Kostnaderna för att följa den nya lagstiftningen är naturligtvis lägre för sådana företag än för företag som inte har använt certifierade märkningar eller som har använt miljöpåståenden i sin marknadsföring uteslutande i marknadsföringssyfte utan att vidta några betydande konkreta åtgärder för att främja en hållbar utveckling. I propositionsmotiven bedöms det att kraven på miljöpåståenden och hållbarhetsmärkning försätter åtminstone näringsidkare av samma storlek i en mer jämlik konkurrensställning. Däremot kan mindre näringsidkares möjligheter att konkurrera genom hållbarhetsmärkningar försämrats jämfört med större aktörer om de ökade kostnaderna utgör ett hinder för användningen av certifierade märkningar. Det är möjligt att små aktörers tillträde till marknaden försvåras inom sådana branscher där användningen av hållbarhetsmärkningar är väsentlig vid marknadsföring och i företagets verksamhet. Certifierade miljöledningssystem är i dag ofta ett villkor för deltagande i offentliga anbudsförfaranden som gäller till exempel byggnadsprojekt, städernas upphandlingar av tjänster och storevenemang.

Med hänvisning till det som sägs ovan fäster miljöutskottet ekonomiutskottets uppmärksamhet vid att genomförandet av direktivet för små aktörer i vissa fall kan leda till att de inte alls kan använda certifierade märkningar. Med tanke på miljömålen är det viktigt att företagen i framtiden har en tydlig verksamhetsmodell som ger dem möjlighet att fokusera på åtgärder som är ansvarsfulla ur ett miljöperspektiv och att informera om dem på ett tillförlitligt sätt. Utgångspunkten i propositionen är att det inte är möjligt att på förordningsnivå direkt godkänna hundratals olika märkningar och att det inte är oskäligt tungt att uppfylla kraven i direktivet. Utskottet fäster dock ekonomiutskottets uppmärksamhet vid behovet av att följa lagstiftningens

Utlåtande MiUU 17/2026 rd

konsekvenser särskilt för små företag och till exempel deras möjligheter att delta i offentlig upphandling, och vid behov vidta åtgärder för att på nationell nivå godkänna etablerade miljöledningssystem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 13.5.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenni Pitko gröna
vice ordförande Pinja Perholehto sd
medlem Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Marko Asell sd
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Sara Seppänen saf
ersättare Marko Kilpi saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.